EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, XXX
[…](2012) XXX draft

Rekomendacija

**TARYBOS REKOMENDACIJA**

**dėl Kipro 2012 m. nacionalinės reformų programos**

**su Tarybos nuomone dėl 2012–2015 m. Kipro stabilumo programos**

Rekomendacija

# TARYBOS REKOMENDACIJA

## dėl Kipro 2012 m. nacionalinės reformų programos

## su Tarybos nuomone dėl 2012–2015 m. Kipro stabilumo programos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo[1], ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo[2], ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją[3],

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas[4],

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

pasikonsultavusi su Ekonomikos ir finansų komitetu,

kadangi:

(1) 2010 m. kovo 26 d. Europos Vadovų Taryba pritarė Europos Komisijos pasiūlymui įgyvendinti naują darbo vietų kūrimo ir augimo strategiją „Europa 2020“, grindžiamą geresniu ekonomikos politikos koordinavimu, ir daugiausia dėmesio skirti toms svarbioms sritims, kuriose reikia imtis veiksmų, kad būtų stiprinamas Europos tvaraus augimo ir konkurencingumo potencialas;

(2) 2010 m. liepos 13 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl valstybių narių ir Sąjungos bendrųjų ekonominės politikos gairių (2010–2014 m.), o 2010 m. spalio 21 d. –

---

1 OL L 209, 1997 8 2, p. 1.
2 OL L 306, 2011 11 23, p. 25.
3 COM(2012) 308 *final*.
4 P7_TA(2012) 0048 ir P7_TA(2012) 0047.

sprendimą dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių[5], kurios kartu sudaro integruotas gaires. Į šias integruotas gaires valstybių narių paprašyta atsižvelgti formuojant nacionalinę ekonomikos ir užimtumo politiką;

(3) 2011 m. liepos 12 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl Kipro 2011 m. nacionalinės reformų programos ir pateikė savo nuomonę dėl atnaujintos 2011–2014 m. Kipro stabilumo programos;

(4) 2011 m. lapkričio 23 d. Komisija patvirtino antrąją metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas antras *ex ante* ir integruoto politikos koordinavimo Europos semestras, numatytas strategijoje „Europa 2020“. 2012 m. vasario 14 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė Įspėjimo mechanizmo ataskaitą[6], kurioje nurodė, kad Kipras yra viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą;

(5) 2012 m. kovo 2 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino prioritetus, kuriais turi būti užtikrintas finansinis stabilumas, fiskalinis konsolidavimas ir ekonomikos augimo skatinimo veiksmai. Ji pabrėžė, kad reikia vykdyti diferencijuotą, ekonomikos augimą skatinantį fiskalinį konsolidavimą, atkurti įprastas skolinimo ekonomikai sąlygas, skatinti ekonomikos augimą ir konkurencingumą, spręsti nedarbo problemą, šalinti krizės sukeltas socialines pasekmes ir modernizuoti viešąjį administravimą;

(6) 2012 m. kovo 2 d. Europos Vadovų Taryba taip pat paragino valstybes nares, prisijungusias prie pakto „Euro plius“, laiku pranešti apie savo įsipareigojimus, kad juos būtų galima įtraukti į jų stabilumo arba konvergencijos programas ir nacionalines reformų programas;

(7) 2012 m. gegužės 7 d. Kipras pateikė savo 2012–2015 m. stabilumo programą, o 2012 m. gegužės 10 d. – savo 2012 m. nacionalinę reformų programą. Siekiant atsižvelgti į abiejų programų sąsają, jos vertintos vienu metu. Atlikdama nuodugnią apžvalgą pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį Komisija taip pat įvertino, ar Kipre esama makroekonominio disbalanso. Nuodugnioje apžvalgoje[7] Komisija padarė išvadą, kad dėl Kipro bankų sektoriaus ir įmonių sektoriaus įsiskolinimo šalyje susidaręs vidaus disbalansas, taip pat stebimas fiskalinės dinamikos ir konkurencingumo išorės ir vidaus disbalansas, bet jis nėra perviršinis;

(8) remdamasi 2012 m. stabilumo programos vertinimu pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97, Taryba mano, kad makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos programoje pateiktos biudžeto projekcijos, 2012–2014 m. laikotarpiu atrodo optimistinis. Nors augimo prognozė buvo smarkiai sumažinta, makroekonominiam scenarijui, kuriuo grindžiamos programoje pateiktos biudžeto projekcijos, gresia rizika, visų pirma susijusi su vidaus paklausos raida 2012–2013 m. Programoje apibrėžtos biudžeto strategijos tikslas – iki 2012 m. ištaisyti perviršinį deficitą, o iki 2014 m. pasiekti vidutinės trukmės laikotarpio tikslą, nuo kurio nenukrypti ir 2015 m. Programoje patvirtinamas ankstesnis vidutinės trukmės laikotarpio biudžeto tikslas – struktūriškai subalansuoti biudžeto būklę – ir šis tikslas visiškai atitinka Stabilumo ir

---

5 2012 m. balandžio 26 d. Tarybos sprendimas 2012/238/ES.

6 COM(2012) 68 *final*.

7 COM(2012) 152 *final*.

augimo pakto reikalavimus. Planuojamas perviršinio deficito ištaisymas atitinka terminą, nustatytą 2010 m. liepos 13 d. Tarybos rekomendacija dėl perviršinio deficito procedūros. Remiantis (perskaičiuotu) struktūriniu deficitu[8], 2011–2012 m. laikotarpio planuojamas vidutinis metinis fiskalinių priemonių dydis siekia 1,5 % BVP ir atitinka Tarybos rekomendaciją. Numatyta pažanga siekiant vidutinės trukmės laikotarpio tikslo 2013 m. yra pakankama, nes viršija Stabilumo ir augimo pakte nustatytą 0,5 % BVP kriterijų tiek pagal Komisijos 2012 m. pavasario prognozę, tiek pagal programą. Valdžios sektoriaus išlaidų augimo tempas, atsižvelgiant į diskrecines pajamų priemones, atitinka Stabilumo ir augimo pakte nustatytą išlaidų kriterijų 2013–2014 m. laikotarpiu, tačiau ne 2015 m. Programoje numatytų biudžeto tikslų įgyvendinimui gresia rizika, susijusi su per daug optimistiniu 2012–2014 m. makroekonominiu scenarijumi ir 2013 m. planuojamomis konsolidavimo priemonėmis, kurios ne visos yra pakankamai sukonkretintos. Remiantis programa, skolos ir BVP santykis, 2011 m. siekęs 71,6 %, 2012 m. turėtų didėti iki 72,1 %, o paskui laipsniškai mažėti iki 65,4 % 2015 m. Stabilumo ir augimo pakte nurodyto skolos mažinimo kriterijaus atžvilgiu Kiprui 2013–2015 m. nustatytas pereinamasis laikotarpis ir programoje pateiktais planais turėtų būti užtikrinta pakankama pažanga siekiant atitikti šį skolos mažinimo kriterijų. Tačiau šiai projekcijai gresia rizika, susijusi su galimomis finansinių korporacijų gelbėjimo operacijomis;

(9) mokesčių administravimas yra neveiksmingas, nes įplaukų surinkimo administracinės sąnaudos Kipre yra labai didelės. Mokesčių surinkimas yra santykinai nedidelis. Mokesčių administravimo išlaidos, išreikštos BVP dalimi, ir grynųjų įplaukų surinkimo administravimo sąnaudos yra didžiulės ir vis auga. Būtina imtis priemonių, kuriomis žmonės būtų skatinami dirbti oficialiai ir neslėpti mokesčių. Be to, reikėtų stiprinti iniciatyvas, kuriomis didinamas mokesčių surinkimo veiksmingumas;

(10) dėl didelės Kipro bankų priklausomybės nuo Graikijos ekonomikos Graikijos valstybės skolos pertvarkymas ir suteiktų neveiksnių paskolų Graikijos skolininkams didėjimas padarė neigiamą poveikį bankų turto rodikliams, pelningumui, kapitalo ir likvidumo rezervams. Konsoliduoto Kipro bankų sektoriaus priklausomybė nuo Graikijos yra didžiulė. 2011 m. gruodžio 14 d. Kipro parlamentas priėmė dviejų įstatymų, kuriais siekiama stiprinti finansų sistemos atsparumą bankų krizėms, projektus. Tačiau kooperatinių kredito unijų, kurioms pavesta apie 40 % visų vidaus indėlių, priežiūros stiprinimo pažanga kol kas nepatenkinama;

(11) Kiprui bus sudėtinga užtikrinti ilgalaikį viešųjų finansų tvarumą, ypač pensijų srityje. Kipras įgyvendino dvi svarbias struktūrines priemones, kuriomis reformavo savo pensijų sistemą. Nors patvirtintos priemonės tinkamos ir patikimos, Kipro atsakas nepakankamai plataus užmojo, kad užtikrintų tvarumą ir tinkamumą bei ilgainiui padėtų didinti sistemos teisingumą. Dar vis trūksta priemonių, kuriomis būtų remiamos darbuotojų galimybės įsidarbinti įmonėse ir grindžiamas faktinio pensinio amžiaus ilginimas. Kiek tai susiję su pagyvenusių žmonių skurdu, Kipras tik iš dalies sprendžia didelio skurdo rizikos lygio problemą. Priimtos priemonės yra nepakankamos ilgalaikiam pensininkų, kuriems gresia skurdas, pajamų adekvatumui gerinti;

---

[8] Pagal ciklą pakoreguotas balansas (atėmus vienkartines ir laikinąsias priemones), Komisijos tarnybų perskaičiuotas remiantis programoje pateikta informacija ir taikant bendrai sutartą metodiką.

(12) sveikatos priežiūros sektoriui būdingos neteisingumo ir neveiksmingumo problemos nesprendžiamos tinkamai. Nepaisant praėjusių metų rekomendacijos, iki šiol nebuvo pateikta jokia aiški Nacionalinės sveikatos draudimo sistemos tvarkymo darbotvarkė. Tai kelia pavojų ilgalaikei viešųjų finansų kontrolei ir tvarumui bei teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų kokybei;

(13) Kipro vyriausybė ėmėsi kelių veiksmų, reaguodama į 2011 m. rekomendaciją dėl darbo užmokesčio indeksavimo (pragyvenimo išlaidų kompensavimo išmokos, PIKI), visų pirma, dvejiems metams įšaldė viso viešojo sektoriaus darbo užmokestį. Be to, vyriausybė ir socialiniai partneriai sutiko iki 2012 m. birželio mėn. pabaigos pradėti dialogą dėl PIKI peržiūros. Pasikonsultavus su socialiniais partneriais ir vadovaujantis nacionaline praktika, reikėtų visapusiškai pertvarkyti darbo užmokesčio nustatymo sistemą, siekiant sustiprinti faktinio darbo užmokesčio ir darbo našumo pokyčių ryšį bei padidinti sistemos teisingumą. Taip ne tik būtų remiamas šalies konkurencingumas, bet ir sudarytos sąlygos veiksmingesniam darbo paskirstymui. Nors šie pokyčiai yra pirmieji žingsniai teisinga linkme, jų tinkamumas ir patikimumas labai priklauso nuo dabar vykdomo socialinio dialogo dėl darbo užmokesčio indeksavimo sistemos reformos galutinių išvadų masto ir vykdymo užtikrinimo;

(14) makroekonominių perspektyvų prastėjimas padarė neigiamą poveikį Kipro darbo rinkai: nedarbo lygis padidėjo, jaunimo nedarbas smarkiai išaugo. Kipras šiai problemai spręsti ėmėsi keleto teigiamų veiksmų. Šios priemonės yra tinkamos, tačiau nepakankamai plataus užmojo, visų pirma švietimo ir profesinio rengimo srityse, kuriose jų įgyvendinimą reikėtų paspartinti. Būtina dėti daugiau pastangų jaunimo nedarbo problemai spręsti ir darbo jėgai perkvalifikuoti bei jos kvalifikacijai kelti, kad lengviau vyktų būtinas darbo rinkos persiskirstymas, daugiausia dėmesio skiriant grupėms, menkiausiai dalyvaujančioms mokymosi visą gyvenimą veikloje, kaip antai žemos kvalifikacijos darbuotojams, bedarbiams ir vyresnio amžiaus darbuotojams;

(15) paslaugų srityje Kipras perkėlė Paslaugų direktyvą į nacionalinę teisę horizontaliuoju įstatymu, kuriam įgyvendinti priimta keletas sektoriui skirtų taisomųjų įstatymų ir nutarimų. Tačiau kai kuriems sektoriams (pvz., mažmeninės prekybos, turizmo, statybos paslaugų) skirtų teisės aktų priėmimo dar laukiama. Esama reguliuojamų laisvųjų profesijų, kaip antai teisininkų ir architektų, kurių teikiamoms paslaugoms nustatyti fiksuoti tarifai;

(16) remiantis nuodugnios apžvalgos tikslais atlikta analize, galima daryti išvadą, kad Kipre esama disbalanso. Visų pirma, siekiant išvengti neigiamo poveikio ekonomikos veikimui bei ekonominei ir pinigų sąjungai, reikia atidžiai stebėti einamosios sąskaitos makroekonominius pokyčius, viešuosius finansus ir finansų sektorių ir dėl jų imtis skubių ekonominės politikos priemonių. Konkrečiau Kipro ekonomikai būdingas nuolatinis didelis einamosios sąskaitos deficitas, kurį lemia prekybos apimties deficitas dėl laipsniškai mažėjančio kainų ir išlaidų konkurencingumo, valdžios sektoriaus finansų metinis disbalansas, toliau augantis net ir po nuosmukio atsigavus ekonomikai, ir didėjantis privačiojo sektoriaus įsiskolinimas. Ne finansų sektoriaus korporacijos yra ypač pažeidžiamos dėl didelio įsiskolinimo ir menko pelningumo, todėl šiame sektoriuje smarkiai daugėja neveiksnių paskolų. Be to, didelė bankų sektoriaus priklausomybė nuo Graikijos obligacijų ir Graikijos ekonomikos yra labai rizikinga. Augimo perspektyvos taip pat yra niūrios ir tai dar labiau trukdo santykinai lėtam disbalanso panaikinimui;

(17) Kipras prisiėmė tam tikrų įsipareigojimų pagal paktą „Euro plius“. Šie įsipareigojimai, taip pat 2011 m. prisiimti ir įgyvendinami įsipareigojimai yra susiję su konkurencingumo ir užimtumo gerinimu, viešųjų finansų tvarumo didinimu ir finansinio tvarumo stiprinimu. Komisija įvertino, kaip įgyvendinami pagal paktą „Euro plius“ prisiimti įsipareigojimai. Į šio vertinimo rezultatus buvo atsižvelgta rengiant rekomendacijas;

(18) atsižvelgdama į Europos semestrą, Komisija atliko išsamią Kipro ekonominės politikos analizę. Įvertinusi stabilumo programą ir nacionalinę reformų programą, ji pateikė nuodugnią apžvalgą. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Kipro politikai, bet ir tai, kaip laikomasi ES taisyklių ir gairių, nes ES priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų būtina stiprinti bendrą Europos Sąjungos ekonomikos valdymą. Jos rekomendacijos atsižvelgiant į Europos semestrą pateiktos rekomendacijų 1–7 punktuose toliau;

(19) atsižvelgdama į šį vertinimą Taryba išnagrinėjo Kipro 2012 m. stabilumo programą ir savo nuomonę[9] visų pirma pateikė 1 rekomendacijoje;

(20) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo Kipro 2012 m. nacionalinę reformų programą ir Kipro stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos rekomendacijų 1, 2 ir 7 punktuose toliau,

REKOMENDUOJA Kiprui 2012–2013 m. imtis šių veiksmų:

1. Imtis papildomų priemonių, siekiant 2012 m. tvariai ištaisyti perviršinį deficitą. Griežtai įgyvendinti biudžeto strategiją, vykdant pakankamai konkrečias priemones 2013 m. ir vėliau, kad iki 2014 m. būtų įvykdytas vidutinės trukmės laikotarpio tikslas ir išlaidų kriterijus bei užtikrinta pakankama pažanga siekiant atitikti skolos mažinimo kriterijų. Sparčiau laipsniškai diegti teisės aktais nustatytą privalomą daugiametę biudžeto sistemą ir taisomąjį mechanizmą. Imtis priemonių kuo skubiau vykdyti griežtą išlaidų kontrolę, įgyvendinti programą ir veiklos rezultatais grindžiamą biudžetą. Gerinti mokestinių prievolių vykdymą ir kovoti su mokesčių slėpimu.

2. Suderinti kooperatinių kredito unijų priežiūrą pagal komerciniams bankams taikomus standartus. Griežtinti reguliavimo nuostatas, taikomas veiksmingam finansų įstaigų rekapitalizavimui, siekiant riboti išorės sukrėtimų keliamą pavojų finansų sektoriui.

3. Toliau gerinti pensijų sistemos ilgalaikį tvarumą ir adekvatumą bei spręsti didelio pagyvenusių žmonių skurdo rizikos lygio problemą. Susieti įstatymais reglamentuojamą pensinį amžių su didėjančia vidutine tikėtina gyvenimo trukme.

4. Nedelsiant pagal veiklos planą užbaigti ir įgyvendinti nacionalinės sveikatos priežiūros sistemą, taip užtikrinant jos finansinį tvarumą ir visuotinį sveikatos draudimą.

[9] Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

5. Tobulinti darbo jėgos įgūdžius, kad būtų didinamas jos profesinis judumas vykdant veiklą didelio augimo ir didelės pridėtinės vertės sektoriuose. Imtis papildomų priemonių jaunimo nedarbo problemai spręsti, daugiausia dėmesio skiriant mokomajai praktikai įmonėse ir individualios veiklos skatinimui. Imtis tinkamų politinių priemonių didinti paklausai, kad būtų skatinamos verslo inovacijos.

6. Šalinti nepagrįstas kliūtis paslaugų rinkoje, ypač gerinant Paslaugų direktyvos įgyvendinimą paslaugų sektoriuose, kurių augimo potencialas didžiausias (įskaitant turizmo sektorių), ir sudarant sąlygas laisvųjų profesijų paslaugoms teikti.

7. Pasikonsultavus su socialiniais partneriais ir vadovaujantis nacionaline praktika, didinti konkurencingumą, įskaitant darbo užmokesčio indeksavimo sistemos pertvarkymą, kad darbo užmokestis būtų labiau susietas su našumo pokyčiais. Imtis veiksmų siekiant diversifikuoti ekonomikos struktūrą. Ištaisyti fiskalinį balansą ribojant išlaidas.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu*
*Pirmininkas*